

początki

kwiecień - czerwiec 2009
kwartalnik Fundacji Komeńskiego

FUNDACJA
ROZWOJU DZIECI
IM. KOMENSKIEGO

numer 8

Szanowni Państwo,

Zapraszamy do lektury kolejnego wydania naszego „kwartalnika”. Nazwaliśmy go „Początki”, bo właśnie początkom – najwcześniejszemu okresowi w życiu dzieci, od urodzenia do 10 roku życia – poświęcamy w nim najwięcej miejsca. Będziemy wdzięczni za uwagi, komentarze, listy, pytania do ekspertów. Chcielibyśmy, aby nasz kwartalnik stał się źródłem informacji – nie tylko o realizowanych przez nas działaniach, ale także o sytuacji wczesnej edukacji w Polsce.

MAŁE DZIECKO W POLSCE

NOWE ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE „INNYCH FORM WYCHOWANIA PRZEDZKOLNEGO”
Ministerstwo Edukacji Narodowej wydało nowe Rozporządzenie w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania, zastępujące Rozporządzenie MEN z dnia 10 stycznia 2008 r. w tej samej sprawie. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2009 r.

Z nowym Rozporządzeniem można się zapoznać na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej

<http://bip.men.gov.pl/images/stories/rozporzadzenie%2026%2005.pdf>

Z uzasadnieniem do Rozporządzenia można się zapoznać na stronie

<http://bip.men.gov.pl/images/stories/uzasadnienie%2026%2005.pdf>

ZAPROSZENIA

KONSULTACJE W RAMACH PROGRAMU „DLA DZIECI”

Na stronie internetowej programu „Dla Dzieci”

<http://www.dladzieci.org.pl/strona.php?p=38> znajdują Państwo listę lokalnych konsultantów. Można się do nich zwracać o pomoc w przygotowaniu wniosków dotacyjnych na projekty, których celem jest tworzenie jak najlepszego środowiska edukacyjnego dla małych dzieci (m.in. PO KL Działanie 9.1.1, Działanie 9.5).

Aby ułatwić Państwu współpracę z konsultantami wdrożyliśmy nową procedurę:

- Na stronie programu „Dla Dzieci” <http://www.dladzieci.org.pl/> umieściliśmy formularz, gdzie mogą opisać Państwo swoje plany związane z tworzeniem i uruchamianiem różnych działań edukacyjnych dla najmłodszych (planowana forma zajęć, wymiar, zasady działania, lokal, środki, z których zamierzają Państwo finansować działania). Wejście do formularza – przez migający banner z lewej strony.
- Po wypełnieniu pól obowiązkowych mogą Państwo opisać swój problem lub zadać konkretne pytania dotyczące prowadzenia i finansowania działań na rzecz najmłodszych.
- Wypełniony Formularz zostanie przesłany do Fundacji Komeńskiego.
- Po zapoznaniu się z opisem planowanych działań i problemem pytającego, Fundacja będzie kontaktować Państwa bezpośrednio z wybranym konsultantem lub umawiać termin rozmowy telefonicznej/ spotkania z pracownikiem Fundacji.

Można także umawiać się z konsultantami bezpośrednio, bez pośrednictwa Fundacji.

CO NOWEGO W FUNDACJI?

PROGRAM „NIEWIDZIALNE DZIECI”

Program realizujemy we współpracy z Fundacją „Dzieci Niczyje” oraz 5 gminami wiejskimi. Jego celem jest wypracowanie rozwiązań zapobiegających izolacji i wykluczeniu społecznemu wiejskich dzieci do 6 roku życia i ich rodzin.

Program zakłada m.in. stworzenie modułu pomagającego gminom w tworzeniu długofalowej strategii integracji społecznej, przygotowanie raportu nt. wykluczenia społecznego małych dzieci w Polsce oraz wypracowanie i pilotaż gminnego systemu zapobiegającemu zaniedbywaniu dzieci.

W II kwartale 2009 r.:

- Zorganizowaliśmy 3 spotkania z udziałem ekspertów poświęcone diagnozowaniu sytuacji małych dzieci na wsiach oraz koncepcji gminnego systemu wczesnego wspomaganie rozwoju najmłodszych dzieci.
- Opracowaliśmy scenariusz warsztatów, które będą prowadzone w gminach zaangażowanych w program, mających na celu wypracowanie lokalnych programów działania na rzecz wspomaganie rozwoju małych dzieci. Odbyło się także spotkanie informacyjne dla gmin zainteresowanych udziałem w programie.

Więcej informacji o programie można znaleźć na stronie Fundacji Komeńskiego <http://www.frd.org.pl/strona.php?p=204>

PROGRAM „KLUBY PRZEDSZKOLAKA: PROFESJONALNI NAUCZYCIELE I ZAANGAŻOWANI RODZICE”

Program prowadzimy w partnerstwie i dzięki dotacji Fundacji Wspomaganie Wsi. Jego celem jest stworzenie dzieciom mieszkającym na wsi jak najlepszych warunków edukacyjnych, zapewniających im dobry start szkolny, poprzez podniesienie umiejętności pedagogicznych nauczycieli oraz rozwój umiejętności wychowawczych rodziców.

W II kwartale 2009 r.:

- Przeprowadziliśmy cztery szkolenia z zakresu wspierania rozwoju językowego dzieci, w których uczestniczyło łącznie 65 nauczycieli.
- Przygotowaliśmy grupę 20 nauczycieli do pracy z dziećmi w Klubach Przedszkolaka i w Ośrodkach Przedszkolnych.
- Zorganizowaliśmy pierwsze spotkanie mentorów, w którym wzięło udział 24 osób. Zadaniem mentorów jest podnoszenie jakości pracy nauczycieli z Ośrodków Przedszkolnych i Klubów Przedszkolaka oraz wspieranie ich rozwoju zawodowego.
- Przygotowaliśmy pakiet 30 scenariuszy 2 godzinnych warsztatów dla rodziców. Celem warsztatów jest rozwijanie w rodzicach chęci i umiejętności radzenia sobie z różnymi sytuacjami wychowawczymi oraz rozwijanie zdolności i aspiracji edukacyjnych dzieci.

Więcej informacji o programie znajdują Państwo na stronie Fundacji <http://www.frd.org.pl/strona.php?p=211>

PROGRAM „MAZOWIECKIE OŚRODKI PRZEDSZKOLNE”

Program, finansowany ze środków PO KL (Działanie 9.1.1) będzie prowadzony do stycznia 2011 r. Zakłada utworzenie na terenie 7 gmin woj. mazowieckiego (Mochowo, Wieczfnia Kościelna, Przasnysz, Somianka, Jakubów, Suchożebry, Grudusk) 24 Ośrodków Przedszkolnych.

W II kwartale 2009 r.:

- Zorganizowaliśmy seminarium metodyczne dla nauczycieli, którzy będą pracować w Ośrodkach przygotowujące do pracy z dziećmi w grupie różnowiekowej, współpracy z rodzicami oraz planowania, realizacji i dokumentowania programu dydaktycznego.
- W kwietniu rozpoczęło działalność 12 Ośrodków Przedszkolny w gminach Grudusk, Jakubów oraz Wieczfnia Kościelna. Ośrodki działają od 15 do 20 godzin tygodniowo w zależności od potrzeb rodziców i możliwości lokalowych.

PROGRAM „OBYWATEL DZIECKO”

Zakończyliśmy badania 150 dzieci w wieku 5-7 lat z 5 gmin uczestniczących w programie (Cekcyn, Wieruszów, Kłodawa, Głuchów i Warszawa). Badania były dla dzieci okazją do swobodnego wypowiedzenia opinii na temat okolicy, w której mieszkają, oraz do opowiedzenia o swoich marzeniach i pomysłach. Uzyskany w ten sposób materiał dostarcza wielu informacji o dzieciach – ich sposobie postrzegania świata i siebie w nim. Wynika z niego, że dzieci są silnie włączone w społeczny świat swojej rodziny i miejscowości; zauważają zmiany w najbliższym otoczeniu i mają wiele pomysłów na ulepszenie swojej okolicy. Dzieci nie tylko mogą, ale powinny być pytane o zdanie w sprawach takich jak place zabaw, wystrój szkół czy przedszkoli.

Na podstawie wyników badań zostaną przygotowane raporty, które następnie zostaną przekazane lokalnym władzom. Posłużą także do wypracowania założeń lokalnych kampanii społecznych na rzecz uwzględniania opinii dzieci w sprawach ich dotyczących, które zostaną przeprowadzone w 2010 roku.

PROGRAM „DLA DZIECI”

W dniu 3 kwietnia w Łodzi odbyła się konferencja „Małe dziecko w Polsce – sytuacja edukacji elementarnej”, którą zorganizowaliśmy wspólnie z Pracownią Alternatywnego Wychowania.

Celem konferencji było przedstawienie najważniejszych problemów edukacji elementarnej w Polsce oraz dobrych praktyk w wypracowanych przez organizacje pozarządowe. W pierwszej części swoje prezentacje przedstawili eksperci z zakresu wczesnej edukacji; w części drugiej zostały zaprezentowane dobre praktyki wypracowane przez organizacje pozarządowe - sprawdzone rozwiązania organizacyjne i programowe, które wspierają rozwój i edukację najmłodszych, wyrównują szanse edukacyjne i zapobiegają wykluczeniu społecznemu.

W konferencji wzięło udział 80 osób - przedstawiciele władz miejskich i oświatowych Łodzi i woj. łódzkiego, samorządów lokalnych, placówek oświatowych, środowisk akademickich oraz organizacji pozarządowych.

W czerwcu zakończyliśmy II edycję programu „Dla Dzieci” i przygotowaliśmy założenia III edycji.

PROGRAM „WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH DZIECI WIEJSKICH”

Program prowadzony jest na terenie 5 gmin: Kętrzyn, Lubawa, Kęsowo, Cyców i Pawłosiów.

W II kwartale 2009 r.:

- W kwietniu na terenie gmin uczestniczących w programie rozpoczęły działalność Grupy Zabawowe (łącznie 19), do których uczęszcza około 300 dzieci i rodziców. Zajęcia odbywają się raz w tygodniu po 2 godziny i prowadzone są przez animatorów rekrutujących się spośród nauczycieli i rodziców.
- Zakończono proces tworzenia Gminnych Strategii Wyrównywania Szans Edukacyjnych w gminach objętych programem. Dwie gminy przyjęły Strategie uchwałą Rady Gminy.

PARTNERSTWO NA RZECZ ROZWOJU I EDUKACJI MAŁYCH DZIECI

Partnerstwo na Rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci (PREMD) to ruch społeczny, którego celem jest nagłaśnianie, promowanie i działania rzecznicze zmierzające do upowszechnienia różnorodnych form wspierania rozwoju i edukacji dla małych dzieci.

Zapraszamy organizacje pozarządowe działające na rzecz wspierania rozwoju małych dzieci do przyłączania się do Partnerstwa. W chwili obecnej zrzeszamy już 42 organizacje z całej Polski. Informacja, w jaki sposób można dołączyć do Partnerstwa znajduje się na stronie <http://www.frd.org.pl/strona.php?p=76>

SKOLENIE DLA CZŁONKÓW PARTNERSTWA

W dniach 4-5 kwietnia 2009 r. w Warszawie odbyło się szkolenie dla przedstawicieli organizacji członkowskich z zakresu przygotowywania wniosków do PO KL, w ramach działania 9.1.1, 9.5, 7.2.1, 6.3.

W szkoleniu uczestniczyło 27 osób z 18 organizacji. Uczestnicy opracowali listę najważniejszych problemów utrudniających tworzenie dobrego środowiska edukacyjnego dla małych dzieci. Duży blok zajęć poświęcono sprawnemu zarządzaniu projektami PO KL na wszystkich etapach – od planowania projektu po jego rozliczenie. Poruszono także kwestię tworzenia partnerstw na potrzeby projektu, zasad współpracy z partnerami, dokumentów, które powinny określać zadania i rolę partnerów.

LIST PARTNERSTWA DO MINISTERSTWA EDUKACJI NARODOWEJ

Partnerstwo przygotowało list do MEN w sprawie złagodzenia warunków tworzenia innych form wychowania przedszkolnego. Przygotowanie listu zbiegło się z ogłoszeniem przez MEN konsultacji projektu nowelizacji Ustawy o systemie oświaty, gdzie planowano zmiany w zakresie tworzenia i prowadzenia innych form. List podpisało 17 organizacji.

TEMAT KWARTAŁU

EDUKACJA ZAWODOWA NAUCZYCIELI

Programy wczesnej opieki i edukacji należą do priorytetowych zadań Unii Europejskiej, ponieważ umożliwiają stałe podnoszenie kwalifikacji, realizację Strategii Lizbońskiej na rzecz rozwoju, zatrudnienia i edukacji, oraz ułatwiają pogodzenie życia rodzinnego i zawodowego. Unia postrzega wczesną opiekę i edukację nie tylko w kategoriach oświatowych. Od wielu lat „usługi dla dzieci” uważa się za niezbędny składnik równouprawnienia, który pomaga w wyrównywaniu szans zawodowych i edukacyjnych mężczyzn i kobiet.

Między teorią a praktyką istnieje wyraźny rozdział. Unia z jednej strony odwołuje się do zasad równego traktowania i jednakowego dostępu do rynku pracy dla mężczyzn i kobiet, co skutkuje użyciem terminologii w rodzaju „usługi dla najmłodszych” czy „pracownicy systemu wczesnej opieki”, z drugiej zaś strony odwołuje się do oświaty, mówiąc o „edukacji przedszkolnej” i „nauczycielach”. Żadna z tych opcji nie uwzględnia trzeciej, zintegrowanej drogi, którą wybrało kilka państw europejskich, gdzie w użyciu są terminy „pedagogika społeczna” i „pedagodzy”, łączące idee opieki, kształcenia, ogólnego wychowania oraz troski o komfort fizyczny i psychiczny.

Podział na edukację i opiekę już wiele lat temu skrytykowała unijna organizacja Childcare Network. Mimo to, istnieje on do dziś, nie tylko w poszczególnych państwach członkowskich, ale także w strukturze samej Unii, gdzie kwestie wychowania dzieci leżą w obszarze zainteresowań dwóch unijnych organów – Dyrekcji Generalnej ds. Edukacji i Kultury oraz Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej i Równości Szans.

Struktura i kwalifikacje kadry pedagogicznej zależy od tego, jaką filozofię przyjmujemy – czy skupimy się na „opiece”, którą będą świadczyć „opiekunowie”, czy na „edukacji przedszkolnej”, którą będą prowadzić „nauczyciele”. Potrzebujemy spójnej wizji usług dla najmłodszych, łączącej opiekę z nauczaniem, ale by taka ogólnoeuropejska wizja mogła powstać, musimy zakwestionować tradycyjny podział na „opiekę” z „opiekunami” w żłobkach dla dzieci w wieku 0-3 lat i „edukację” z „nauczycielami” w przedszkolach dla dzieci w wieku 3-6 lat, oraz podział na szkolenie zawodowe dla „opiekunów” i „kształcenie uniwersyteckie” dla „nauczycieli”. Musimy wyrównać różnice pod względem statusu zawodowego, zarobków i warunków pracy, nie mówiąc już o celach pedagogicznych, treściach nauczania czy metodach dydaktycznych.

Jednocześnie Proces Boloński zakłada stworzenie do roku 2010 Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Cel nadrzędny to sprowadzenie zróżnicowanych systemów narodowych szkolnictwa wyższego do wspólnego systemu trójstopniowego, z trzyletnimi studiami licencjackimi, po których będą następowały dwuletnie studia magisterskie, a potem trzyletnie doktoranckie. Wywrze to ogromny wpływ na edukację nauczycieli przedszkolnych, ponieważ trzeba będzie odpowiedzieć na pytanie, czy ma ona być prowadzona do stopnia licencjackiego czy magisterskiego. Niestety, szkolenie zawodowe dla opiekunów w żłobkach znajduje się poza zasięgiem szkolnictwa wyższego.

Jeszcze inną kwestią są Europejskie Standardy Kwalifikacyjne, do których państwa członkowskie mają opracować własne standardy krajowe. Standardy te będą mieć 8 poziomów kompetencyjnych, co ułatwi przepływ pracowników między poszczególnymi państwami członkowskimi oraz umożliwi ich ustawiczne.

Stig G. Lund jest specjalnym doradcą związku zawodowego pedagogów w Danii (BUPL) - sgl@bupl.dk

Z całym artykułem można zapoznać się na stronie internetowej Fundacji Komeńskiego <http://www.frd.org.pl/dzieciweuropie/index.html>

WARTO PRZECZYTAĆ

- Najnowszy numer półrocznika „Dzieci w Europie. Zawód: Pedagog”, Nr 15 (3) / 2009; <http://www.frd.org.pl/dzieciweuropie/index.html>
- Ekspertyzę prawną dotyczącą tworzenia i prowadzenia innych form wychowania przedszkolnego, przygotowaną na zlecenie Fundacji Komeńskiego <http://www.frd.org.pl/repository/Ekspertyza.pdf>

Biuletyn „Początki” został przygotowany w ramach programu „Dla Dzieci”, który Fundacja Komeńskiego prowadzi wspólnie z Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności.

Jeśli nie chcą Państwo otrzymywać naszego biuletynu, prosimy o przesłanie wiadomości e-mail na adres frd@frd.org.pl

Jednocześnie, w trosce o to, aby nasz biuletyn jak najlepiej informował Państwa o działaniach Fundacji - ale i o sytuacji wczesnej edukacji w Polsce - prosimy o nadsyłanie uwag i komentarzy do tego i poprzednich numerów biuletynu.

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

POLISH-AMERICAN
FREEDOM FOUNDATION

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego

ul. Flory 1/8, 00-586 Warszawa,
tel. (+48 22) 652 30 82, (+48 22) 881 15 80
fax: (+48 22) 849 30 41
e-mail: frd@frd.org.pl